

170/1 VARPAVASSDRAGET

FYLKE: Nordland

Kommune: Tysfjord og Hamarøy

Nedbørfelt: 93 km²

Toppunkt: 405 m o.h.

Utløpspunkt: 0 m o.h.

Marin grense: ca 85 m o.h.

Kraftpotensial: -

SP-kategori: -

Økonomiklasse: -

Naturgeogr. region: 43b

Varpavassdraget ligger øst for Vestfjorden med utløp i Innhavet, i et område med et sinnrikt system av fjordarmer. Det må karakteriseres som et lavlandsvassdrag med ubetydelig areal over 300 m o.h.

Klimaet er maritimt. Årsnedbøren ligger mellom 1200 og 1500 mm.

Landskapet består av runde koller og forsenkninger med innsjøer mellom. Feltet må karakteriseres som innsjørikt med flere store innsjøer med relativt uregelmessige strandlinjer. Dreneringsmønsteret er komplisert og består av mange forskjellige grener. Før utløp i Innhavet samles de to hovedgrenene, Kvannelva og elva fra Mellomvatnet, i Varpvatnet. Innhavet står i forbindelse med Kaldvåg fjorden som munner ut ytterst i Sagfjorden. Kvannelva drenerer den nordlige delen av feltet der nedbørfeltet høyeste topp, Kjerrfjellet, ligger lengst i nordøst. Skilvatnet ligger i vest og er med et areal på ca 4 km², nedbørfeltets største innsjø. Vannet drenerer via Mellomelva til Kvannvatnet som mottar elva fra Torpelvatnet, Kjerrvatnet og Kjerringvatnet i nord-nordøst. Kvannelva renner i et myrrikt landskap ned mot Varpvatnet. Den sørlige grenen av feltet består lengst sør av et karrig landskap fattig på større ferskvannslokaliteter. Det vesentligste av området blir drenert via Myrjokkelva som renner mot nordvest i en åpen myrrik dal med lite fall. Elva renner ut i sørenden av Mellomvatnet som er avsnørt fra Storvatnet i øst.

Berggrunnen består vesentlig av granittiske bergarter. Store deler av feltet har et relativt tynt løsmassedecke, mens elvene hovedsakelig løper gjennom bunnmorene.

Store deler av nedbørfeltet består av forskjellige bjørkeskogstyper. Det er også innslag av sjeldent storvokst osp og frodige, velutviklede gråorbekker.

Europavei 6 krysser vassdraget mellom Varpvatnet og Mellomvatnet og går videre nordover langs østsiden av Skilvatnet. Foruten spredt bosetning langs europaveien er området nord for Mellomvatnet-Storvatnet berørt av veier og bosetning.

Naturfaglige verdier

Med unntak av de geofaglige verdier som blir dårlig ivaretatt, er vassdraget et godt egnet typevassdrag for de lavereliggende områder i Hamarøy/Tysfjord. Det viser stort mangfold og stor variasjon. Det er tidligere ikke vernet vassdrag i området.

Geofag

Topografi, hydrologisk regime og løsmassefordeling i vassdraget indikerer at materialtransport og fluviale formdannende prosesser er av liten størrelsesorden. Vassdraget er geofaglig lite interessant.

Liten verneverdi *

Botanikk

Skogkledte åser med mange typer bjørkeskog dekker en stor del av nedbørfeltet. Karakteristisk for

området er imidlertid betydelige arealer med sjeldent storvokst osp. I tillegg finnes frodige, velutviklede gråorbestander, bl.a. langs Kvannelva. Landskapet ved utløpet av Varpavatnet er et spesielt vakkert ”parklandskap” med høy furu på berglendt mark og med mindre myrpartier langs elva som bukter seg ned mot utløpet. Vassdraget er med hensyn til botaniske interesser et godt egnet typevassdrag.

Stor verneverdi ***

Landfauna

Nedbørfeltet har en artsrik hekkebestand av våtmarksfugl. Alle de viktigste gruppene er godt representert, og mange normalt fåtallige arter hekker i til dels stort antall. Området har trolig sin viktigste funksjon som hekkeplass, men de største vannene er også viktige som rasteområder under trekket. Spurvefuglene opptrer tallrikt og med mange arter. Sangerne er spesielt godt representert.

Meget stor verneverdi ****

Vannfauna

I forhold til arealet er vassdraget rikt forgreinet og rommer et stort utvalg av små og store ferskvannslokaliteter. En kystnær beliggenhet med mulige marine sedimenter resulterer i relativt høyt kloridinnhold. Elektrolyttinnholdet er likevel lavt og i samsvar med at vassdraget drenerer en tungt forvitrelig berggrunn. Nedbørfeltet rommer også betydelige myrareal og vannene er svakt sure og noe brunfarget. Utvalget og mengden av ferskvannsdyr er som forventet og produksjonen av dyr er forholdsvis beskjedne. Det er registrert noen arter av småkreps som kun har spredt utbredelse i Norge.

Vassdraget har store bestander av laks og sjøørret som kan vandre ca 8 km opp i vassdraget. Både ørret og røye finnes i de fleste vannene, ofte med tette bestander. Vassdraget er velegnet som typevassdrag for underregion 43b.

Stor/meget stor verneverdi ***(*)

Kulturminneverdier

Bosettingsspor fra yngre steinalder er funnet på Drag. Vassdraget danner en passasje mellom Innhavet og Tysfjord som er farbar med båt, bortsett fra en kort strekning ved Drag, hvor båtene måtte dras over land. En nedfalt bauta ved Varpelva kan være reist for å markere ferdselsveien. Det er funnet gamle lunner i myra langs båtdraget. Ved Drag ligger det flere gravrøyser som viser fast bosetting i jernalderen.

Det er opplysninger om flere samiske offerplasser i og nær området. Tradisjon og samiske stedsnavn tyder på at området rundt Drag og Helland kan ha hatt spesiell kultisk betydning og en sentral stilling i det samiske kjerneområdet Tysfjord. Ovenfor Lapplæger ligger murer etter en mulig samisk grav. I området finnes tallrike samiske teltboplasser brukt i forbindelse med reindrif, og gammetufter etter mer permanent bosetting. Flere steder rundt Dragsvatnan har det vært samiske boplasser, også ved Lapplæger og Sommarset før det kom norsk virksomhet hit. På Sommarset og Lapplæger er det småbruksbebyggelse fra begynnelsen av 1900-tallet. Fra omkring 1908 har det vært gruvedrift på nordsiden av Dragsvatnan. Gårdsbosettingen ved Skilvatnet ble etablert av innvandrende gudbrandsdøler og østerdøler på 1800-tallet. De fleste husene her har preg fra mellomkrigstiden.

Området har et stort mangfold av kulturminner som dekker et langt tidsrom, særlig fra samisk virksomhet, men også fra norsk ressursutnyttning. Spesielt interessante er kulturminner og tradisjoner knyttet til samiske offersteder. Den gamle ferdselsveien er viktig i kulturhistorisk sammenheng. Kulturminnene har store kunnskapsverdier av lokal og regional betydning, knyttet til bosettingshistorie og til forholdet mellom samisk og norsk befolkning. Kulturlandskapet har store opplevelsesverdier.

Stor verneverdi ***

Friluftsjnteresser

Tilgjengeligheten er meget god idet E6 og flere andre veier krysser området. For befolkningen og hyttebeboerne i området er vassdraget et viktig nærturområde. I tillegg er nedbørfeltet et viktig dagstur- og helgeturområde for befolkningen fra de øvrige delene av Hamarøy og fra Tysfjord. Turister på gjennomfart er også brukere av området. Vanligste friluftslivsaktiviteter er turer til fots og på ski, fiske, båtturer, jakt, bærplukking og bading. Tiltak som vil bedre mulighetene for friluftslivet i vassdraget er svært få. Dette kan være parkeringsmuligheter, stier og fiskestelltiltak. Befolkningen i området har alternative områder for utøvelse av de fleste aktivitetene med unntak av vannbaserte aktiviteter. I tillegg er Ulsvågskardets betydning som vinterutfartsområde vanskelig å erstatte.

Meget stor verdi ***

Landbruksinteresser

Jord- og skogbruk

Nedbørfeltet omfatter 150 da dyrket, 500 da dyrkbar og 11.000 da produktiv skogsmark. Omtrent halvparten av skogarealet har middels eller høyere bonitet, resten lav. Anslagsvis 4.000 da er bevokst med barskog. Kun to bruk er i drift. Etter forholdene må skogsdriften karakteriseres som forholdsvis stor. Med utgangspunkt i arealressursene og området relativt sentrale beliggenhet burde det være brukbare utviklingsmuligheter for jord- og skogbruket. Det er anslått arealressurser for i alt tre-fire familiebruk.

Liten/middels verdi ()

Reindrift

Nedbørfeltet ligger i Hamarøy reinbeitedistrikt som nyttes sammen med Mørkvatn distrikt. Det har brukbart vinterbeite for rein og blir brukt i forbindelse med flytting til vinterbeitene lengre vest og nord i distriktet.

Stor verdi ***